

Castrum

Vereniging van studenten en oudstudenten
geïmmatriculeerd in Antwerpen

Correspondentie-adres
en clublokaal:
STUDIO 50
Oude Leeuwenrui 50
2000 Antwerpen 1
Tel. 03/225.18.22

DOOPOPDRACHT

De Historiek

van de

Studentencodex

David Embrechts

Schacht Castrum 1995-96

Inleiding.

In dit werkje wordt bondig de historiek van de codex besproken.

In het eerste hoofdstuk wordt beschreven hoe de studentencodex tot stand kwam, wie er aan de basis van lag, welke uitgaven er zijn en waar en hoe de codex gebruikt wordt.

In het tweede en derde hoofdstuk wordt het ontstaan van de gebruiken die in de codex staan uitgelegd. Een splitsing in twee hoofdstukken is noodzakelijk want de gebruiken stammen uit twee perioden, namelijk de Middeleeuwen (vooral twaalfde en dertiende eeuw) en de negentiende eeuw. Deze worden dan besproken in respectievelijk hoofdstuk twee en hoofdstuk drie.

Graag wil ik de heer Hans Bombeeke danken voor het delen van zijn kennis en materiaal.

Zonder hem had dit werkje er heel wat soberder uitgezien.

Hoofdstuk I : De Studentencodex.

Voor een eerste liederenboek voor studenten (in Vlaanderen) moeten we terug gaan tot 1899. In dat jaar gaf Karel Heynderickx het eerste Studentenliederenboek uit. Dit boek bevat 178 liederen en wat belangrijker is, vele prominente Vlaamse auteurs, liedjesschrijvers,.. verleenden hun medewerking aan dit boek.

Het Studentenliederenboek bevatte enkel liederen. Op de eerste regels en voorschriften moeten we wachten tot 1929. Het net opgerichte Seniorenkonvent brengt dan het boekje Standregelen uit. Hierin staan de eerste voorschriften i.v.m. studentengebruiken. Deze Standregelen is gebaseerd op de Allgemeine Deutsche Bierkomment die al sinds 1899 bestaat. Deze Duitse Komment (d.i. van het Franse "Comment", of "Hoe moet het") bevat al de regels i.v.m. de Duitse studentengebruiken.

Wat men niet kan zeggen van de Standregelen is dat het gekopieerd is van de Duitse Bierkomment. Immers bepaalde Duitse regels staan hier niet in vermeld en sommige gebruiken komen bij de Duitsers vreemd over waardoor men wel moet besluiten dat deze gebruiken typisch Vlaams zijn. Deze Standregelen was later de basis voor de 'Blauwe Bladzijden'.

Het eerste liederenboek van het KVHV, het KVHV Studentenliederenboek, verschijnt in 1931. In 1935 geeft het KVHV dan de eerste Studentencodex uit. Omdat in die periode het KVHV het Fakulteitenkonvent en alle andere regionale clubs overkoepelde, was de codex tegen 1940 al reeds op grote schaal in het Leuvense verspreid.

Het doel van de codex, zorgen voor een studentenleven met een Vlaamse identiteit en meer cultuur in het studentenleven brengen lukte vrij vlot. Sinds 1935 verlopen de meeste cantussen immers op een geordende en stijlvolle wijze. In deze 60 jaar, is er op een cantus niet veel veranderd. Veranderingen zijn er wel in vergelijking met een cantus van voor 1935.

De eerste codex in de huidige vorm, de zogenaamde 'Groene Codex' verschijnt in 1955. Deze studentencodex (wat eigenlijk de juiste benaming is, de codex is eigenlijk alleen maar de blauwe bladzijden) bestaat uit 3 delen, het liederboek (bevat de liederen), de clubcodex en het korpsboek (d.i. het eerste gedeelte met de clubliederen). Verschillen tussen de laatste uitgave en deze van 1955 zijn miniem. Deze groene codex kende en kent een groot succes. Dit wordt bewezen door de verschillende copiën die er bestaan en de grote verspreiding van de groene codex in het Vlaamse land. Ook had en heeft de groene codex een grote invloed op de Vlaamse studentengebruiken. Immers de codex zorgt ervoor dat de tradities levendig gehouden worden en gaf een geeft een grote impuls aan het studentenleven

Hoofdstuk II : De Middeleeuwen.

Studentengebruiken.

In de Middeleeuwen, vooral in de twaalfde en dertiende eeuw ontstonden aan de pas opgerichte universiteiten de eerste georganiseerde studentengebruiken. Sommige van deze gebruiken vinden we nu nog terug in het dagelijkse studentenleven.

Hiervan twee voorbeelden :

Een gebruik dat in die tijd ontstaan is, is de Salamander. De Salamander is een heildronk ter ere van iets of iemand. Het is zeker geen strafdrank en het is het hoogste studentikoos eerbewijs dat iemand kan toekomen.

Een ander gebruik dat uit die tijd stamt is het toedrinken van iemand. De bedoeling hiervan was dat men de persoon die men toedronk een goede gezondheid wenste.

Liederen.

De liederen die in deze tijd ontstaan zijn, zijn voornamelijk Latijnse liederen. Immers latijn was dé eenheidstaal in die tijd. Alle colleges aan elke universiteit in Europa werden toenertijd in het Latijn gegeven. Zodoende spraken veel studenten ook onderling latijn.

Omdat in die tijd de studenten en hun clubs een grote vrijheid hadden, kan men de meeste teksten van deze liederen in verband brengen met de plezantere zaken des levens.

Voorbeelden zijn : IO Vivat

Gaudeamus Igitur

A, a, a, Valet Studia

Voorwerpen.

Traditionele voorwerpen die uit deze tijd afkomstig zijn, zijn de degen en knuppel. In die tijd hadden deze voorwerpen ook een echte betekenis. Zij dienden letterlijk voor de verdediging van de studenten. Ook symboliseerden zij een verworven recht van de studenten. Immers studenten hadden het recht om wapens te dragen en wilden dit dan ook aan de buitenwereld kenbaar maken. Ook waren dit, juist zoals nu, commandowapens gebruikt door de praeses.

Hoofdstuk III : De negentiende eeuw.

Tijdens de negentiende eeuw, werd de basis gelegd voor het huidige studentenleven. Immers de meeste gebruiken, liederen en voorwerpen zijn in deze tijd ontstaan.

De ontwikkeling van het studentenleven speelde zich af in een zeer woelige periode. De Franse revolutie had juist plaatsgevonden en de ideeën van deze revolutie drongen ook bij de studenten door. Ondertussen was Napoleon reeds begonnen met zijn verovering van Europa. Deze twee gebeurtenissen leidden tot de eerste politieke stellingname van studenten. Meer bepaald tegen Napoleon en zijn imperialisme. Hierdoor ontstonden de eerste studentenclubs met een politieke ideologie. Na het congres van Wenen, dat Duitsland opsplijst en België bij Nederland inlijft kende het Duitse studentenleven een sterke groei. Zij gingen dan ook actief een rol spelen in de eenmaking van hun land. Met de Nederlandse overheersing in België kwam er in België geen echt Belgisch of Vlaams getint studentenleven op gang. Tegen 1830 wanneer België onafhankelijk werd, had het Duitse studentenleven zich reeds goed georganiseerd en kan men ook al spreken van zekere tradities.

Een eerste stap naar een Vlaams getint studentenleven, werd gezet door Rodenbach. Hij bracht een ideologie aan voor een studentenleven met een Vlaams karakter. De eerste man die de ideeën van Rodenbach in de praktijk omzette is Jef Vanden Eynde. Hij concretiseert de ideeën van Rodenbach en vertaalt zeer veel Duitse liederen in het Nederlands. (Bv. Het Lindemeisje en Jucheidi) Mon De Goeyse is dan de man die het Vlaamse studentenleven zijn definitieve regels en voorschriften meegeeft in het boek wat nu de Studentencodex is.

Deze drie, zeer belangrijke personen baseren hun ideeën vooral op het Duitse studentenleven. Immers de Duitsers hadden al een halve eeuw traditie, ze hadden dus al ervaring en omdat de Duitsers een rol speelden bij de eenmaking van hun land en zodoende dus ook hun eigen onafhankelijke identiteit hadden was er hier in Vlaanderen, de mythe van het Duitse studentenleven. De Vlamingen uit die tijd wilden dus ook hun eigen Vlaams studentenleven. Het overnemen van Duitse gebruiken had dus geen politieke achtergrond.

Liedereren.

Liedereren die in die tijd hun intrede vonden in Vlaanderen, zijn bijvoorbeeld Krambambouli, Jucheidi en Ergo Bibamus.

Voorwerpen.

Tijdens het einde van de negentiende eeuw deden heel wat voorwerpen hun intrede in Vlaanderen. De meeste werden natuurlijk overgenomen uit Duitsland.

Het lint.

De linten duiken voor het eerst op in het begin van de negentiende eeuw in Duitsland. Een lint, dat eigenlijk een band is, symboliseert de band die er is tussen de mensen met eenzelfde lint.

Dat de meeste linten drie kleuren hebben, is te danken aan de Franse Revolutie. De Franse vlag heeft immers ook drie kleuren. In 1896 werden de eerste linten gedragen in Leuven.

De verbondspet en de bierpet.

De eerste petten zijn het eerst zichtbaar in het begin van de negentiende eeuw. (In Duitsland) Ze zijn rechtstreeks afgekeken van de militaire modetrend die er toen heerste. De bierpet werd in 1907 in België geïntroduceerd. De verbondspet in 1932. Wat vreemd is aan de verbondspet is de gouden en zilveren sterren die er op plakken. Deze gewoonte is vrij algemeen verspreid en staat toch niet in de codex vermeld.

De comment.

Dit is een wetboek waarin de regels en gebruiken vermeld staan.

De zirkel.

De zirkel of het monogram dient als teken van herkenning. Aan het monogram, moet men een club kunnen herkennen. In elk monogram moeten de letters V, C en F verwerkt zijn. Deze staan voor Ut Vivat, Crescat et Floreat. Moge de club leven, groeien en bloeien.

Tot slot dan, een voorbeeld van een typisch Vlaamse traditie : De Blauwvoet. De traditie van de Blauwvoet komt in geen enkele andere studenten cultuur voor en kunnen we dus bestempen als een typisch Vlaamse traditie.